

מרבִּים בשמחה- הכנה לפורים

1. רמב"ם הלכות לולב (פרק ח', י"ד-ט"ו)

יד מצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה. אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות. אבל כל העם האנשים והנשים – כלן באין לראות ולשמע: טו השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן – עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו – ראוי להפריע ממנו, שנאמר (דברים כח-מו) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב'. וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו – חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר (משלי כה-ו) 'אל תתהדר לפני מלך'. וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו – הוא הגדול המכבד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר (שמואל ב ו-כב) 'זנקלתי עוד מואת והייתי שפל בעיני'. ואין הגדלה והכבוד אלא לשמח לפני ה' שנאמר (שמואל ב ו-טז) 'זהמלך דוד מפאז ומכרפר לפני ה'':

2. עין אי"ה (ברכות ב', עמ' 339)

טחול שוחק. טובים הם מאד חיי השמחה, אבל גרועים ופחותים הם חיי ההוללות. האדם השלם, המכיר בחכמת אמת את יקרת שמחת החיים, וכי ראוי באמת לשמוח תמיד בחייו, הוא לא יבוא לאהוב את החיים מפני ההיפך, מפני פחדו מהמות, הוא אוהב את החיים מצד ערכם הטוב של החיים. לא כן מי שלא בא לשכלול זה, הוא אינו מכיר ערך החיים, ואהבתו את החיים אינה נשקלת אצלו כי אם במידת יראתו מהמות, שהיא יראה דמיונית תולדה של קוצר שכל וחסרון בירור וידיעה. על כן, כח השמחה שהוא צריך תמיד להילוות אל החיים, ורק אז ישכיל האדם לעשות טוב בחייו, להלוך בדרכי ד' ולעסוק בעבודת ד' בדעת נפש בשמחה וטוב לב, צריכה שתבוא לא מכח הופכי לה, לא מבריחה מעצב שהוא מר ובלתי נעים, כי אם מעצם התכונה הנפשית הישרה, של אהבת החיים הטהורים. על כן לא תבוא שמחה מקורית כזאת לעולם לידי הוללות ומעשים פחותים. אמנם, השמחה שהכסילים קונים אותה ומשתדלים בהשגתה, אינה באה להם מכח הכרתם בעצם הוד החיים, כי אם מבריחתם מצער של היגון והעצב, על כן יתרחקו במידת שמחתם אל גבול ההוללות. האות הטבעי לזה הוא הטחול, הוא המיוחד לחולל העצב בעכירות ליחותיו וטבעו העפרורי. וכן הוא בווהר – "עציבו דטחול", ודוקא ממנו בא השחוק, וזה הוא מפני שהשחוק הוא תולדה של השמחה הנפרזה, העוברת את הגבול הראוי, הבאה לאדם לא מיקרת עצמה, כי אם מבריחה ממנה שהוא כנגדה, ולזאת אין לה משקל ישר. מובן הדבר שהדברים נאמרים על השחוק הנפרז, שראוי להתרחק ממנו, כאשר אמרו חכמים ז"ל "לא ימלא אדם פיו שחוק בעולם הזה".

3. שם (ברכות א', עמ' 131)

אמרו ליה רבנן לר' המנונא זוטי: לישרי לן מר, אמר להו: וי לן דמתנן, וי לן דמתנן. ואנן מה נענה בתרין? אמר להו: הי תורה והי מצוה דמגנא עלן.

יש שני אופנים לשמח את האדם: האופן האחד הוא לשכח ממנו את עמלו ולהסיח דעת מכל הדברים המעציבים. אמנם, שמחה זו אינה שלמה ומתמדת, כי הלא הדברים שהאדם מתעצב עבורם – הם קיימים ונמצאים ומערבבים את שמחתו. על כן, הדרך המובחר הוא הדרך השני – שהאדם יצייר לעצמו באמת הדברים שמעציבים את רוחו, ויעמיק וישכיל בשכלו שאפילו בשביל הדברים שהם הסיבות היותר גדולות להתעצב – אין בהם דרך עוצב באמת. כי כל מה שברא הקב"ה – הכל הוא לטובה, וגם הרע הגדול של המוות אינו רע וראוי להתעצב עבורו, כי אם להשתדל להשלים תכלית החיים בראוי. על כן, באמרם: לישרי לן, אמר להו: וי לן דמתנן, כלומר נצייר תחילה הדברים שאפשר להתעצב עבורם, ונשכיל כי באמת אין לאדם כלל על מה להתעצב, רק להתחזק ללכת בדרך השלימות לעסוק בתורה ומצוות, ואז הוא מביא עצמו אל תכלית החיים, ואין לו להתיירא מן המוות כשהשלים חוקו. וכיון שהתורה והמצוה מגנים גם על מר המוות, קל וחומר שהם מגנים על יתר הדברים שהאדם מתעצב עבורם, שכולם הם פחותים בעוצב מן מר המוות. על כן, בזה ההשתכלות – סרו כל דרכי העוצב, והאדם מתעורר בשמחה אמיתית ושלמה, והוא בטוח מכל הרעיונות העלולות לערבב את שמחתו, על כן ענו על הצעת העוצב, "הי תורה והי מצוה דמגני עלן", וראוי להיות אך שמח, וחדוות ד' יהיה מעוז ליראיו וחושבי שמו.

השמחה היא אחת מהנטיות הטבעיות לאדם, האדם הבריא בנפשו וגופו יהיה תמיד עלו ושמח, וזאת היא הצורה הטבעית של הנפש הבריאה. אמנם הציור הפנימי של השמחה הטבעית, כל זמן שהיא עומדת רק בשפלותה הטבעית היא בנויה על דברים כל כך דמיוניים, עד שבהגיע בהם יד השכל ילכו תמס, והיו כלא היו, והשמחה תיהפך לתוגה. כי כל הציורים הנכנסים בנפש האדם בטבעו הפראי שאומר לו לבו לשמוח בעבורם, אינם כדאי כלל לשמוח בהם. השמחה הגסה של מלאת ספק התשוקות המורגשות, לא ימלאו את נפש האדם באמת, ואחריתן תבוא מפח נפש, כי סוף כל סוף הלא יעמוד האדם על השקר והתוהו שיש בהן. אמנם לא מפני זה נוכל להפוך את המציאות לאין, ולהכחיש בטבע השמחה שהיא מתנת אלוקים לנפש האנושית, כי אם אנו צריכים לקחת את הנטייה הבריאה הזאת, ולמלאותה בציורים האמיתיים, ולהודיע לנפש את מטרת נטייתה זאת, למען תחת היותה נשענת לפי הטבע הפראי, על יסודות דמיונות שווא, תהיה מיוסדת על אדני אמת ודברים הקיימים לעד.

5. ליקוטי מוהר"ן (ב', תורה ל"ד)

"ויחד יתרו על כל הטובות" (שמות י"ח). כי אצל סתם בני אדם – אין השמחה של כל הטובות ביחד, כי יש חילוקים רבים בעניין השמחה. למשל, כשבאין על חתונה. יש מי ששמח מן האכילה שאוכל, דגים ובשר וכיוצא, ויש אחד, ששמח מן הכלי זמר, ויש ששמח מדברים אחרים כיוצא בהם, ויש ששמח מן החתונה עצמה, כגון המחוגנים, שאינם משגיחים על אכילה ושתיה, רק שמחים מן החתונה עצמה, וכיוצא שאר חילוקים. אבל אין אדם שיחיה שמח מכל השמחות ביחד. ואפילו מי ששמח מכל הדברים הנ"ל, אף על פי כן אין השמחה מכל הדברים ביחד, רק מכל אחד בפני עצמו בזה אחר זה. ... אבל שלמות וגדלות השמחה הוא, מי שזוכה לשמוח מכל הטובות ביחד. וזה אי אפשר, כי אם כשמתכל למעלה על כל הטובה, דהיינו על השורש, שמשם נמשכן כל הטובות. ושם בהשורש – הכל אחד, ואזי שמחתו מכל הטובות ביחד, ואזי השמחה גדולה מאד, ומאירה באור גדול מאד... וזהו: "על כל הטובה", כי היה מסתכל למעלה, על כל הטובה, היינו על השורש, שישם הכל אחד, ושם נכלין כל השמחות יחד, ועל כן היה שמח על כל הטובות ביחד כנ"ל:

6. שם (תורה כ"ג)

בעניין השמחה. על פי משל, שלפעמים כשבני אדם שמחים ומרקדים, אזי חוטפים איש אחד מבחוצץ, שהוא בעצבות זמרה שחורה, ומכניסים אותו בעל כורחו לתוך מחול המרקדים, ומכריחים אותו בעל כורחו שיחיה שמח עמם גם כן. כן יש בעניין השמחה. כי כשאדם שמח – אזי המרה שתורה וייסורים נסתלקים מן הצד. אבל מעלה יתרה – להתאמץ לרדוף אחר המרה שחורה דווקא, להכניס אותה גם כן בתוך השמחה, באופן שהמרה שחורה בעצמה תתהפך לשמחה. שייחפך המרה שחורה וכל הייסורין לשמחה, כדרך הבא לתוך השמחה, שאז מגודל השמחה והחדווה מהפך כל הדאגות והעצבות והמרה שחורה שלו לשמחה.

7. דרך המלך- האדמו"ר מפיאס'נה (עמ' שמ"ג)

וזה החילוק בין שמחה אמיתית, של קדושה, לשמחה של הוללות, ההוללות והתאוות בכלל – רק דמיון הן כנודע, ולכן גם השמחה הבאה מהן גם כן רק מין דמיון הוא, שנדמה לו ששמח הוא, כמו החולם שחלם לו שאוכל ומתענג בדמיונו. ולכן, אחרי שמחה של הוללות תוגה, כמו אחרי חלום טוב, בשעה שמקיץ מחלומו ודמיונו, ורואה שאין כלום, ואין עונג ושמחה. מה שאין כן, השמחה האמיתית, שהיא התגברות החיות באמת גם השמחה אמיתית היא, ואף אחריה, אף שאינו במצב של שמחה בפועל, כמו שהיה אז, לא די שאינו בעצבות אלא גם טעם השמחה נשאר לו. לכן, איש ששמח בשמחה של מצודה מעורר שמחה גם בחבריו שסובבים אותו, כי כיוון שנתעוררה בו עתה חיות יתירה על גופו – אין גופו יכול להפריד בינו לבין חבריו, ונפשו, היתירה על גופו מתחברת עם נפשות חבריו, ומשמחת גם אותן.

8. מרבה חיים- הגר"ח ברים (פרק י"ב)

מצוות היום של פורים, הוא מצוות השמחה, הכוללת בתוכה שמחה של מצווה, שמחה של תשועת ה', שמחה של ביעור הרע והשמדתו, שמחה של אמונה וביטחון, ויש בכוחה של שמחה זו להשפיע שמחה ומזור לכל ימות השנה כולה, וכן אנו אומרים: "תשועתם היתה לנצח", ומבואר שמשמחת פורים יש לנו לאגור שמחה ואמונה וביטחון לכל ימות השנה.